

RÖPDÉM ELŐTT

Nagyboldogasszony napján hangzott el, de még ma is visszhangzik szívünkben a hercegprímás ünnepi beszéde. Az ős-kisértőről, a csábítóról beszélt, aki „a mindig ingatag néptömegeket vezető félre s ezzel talán soha jóvá nem tehető kárt okoz az egyháznak és a nemzetnek”. De, hogy kétség ne legyen: kifről szólott és kikre értette ezt a meghatározást a magyar biboros, teljes nyíltsággal és az egyházfő körültekintően szigorúságával jelentette ki, hogy „ezek a csábítók, akik Szent István birodalmát és Mária országát így veszélyeztetik, vagy rombolják, akár milyen hazafias szövegeket hangoztatnak is amugy, nem hazafiak, hanem a Haza legnagyobb ellenségei”.

Különös időkét élünk — most már beismerhetjük —, ha a magyar biboros-hercegprímás kötelességének érzi, hogy nemzetét küzdelemre szólítsa fel azok ellen, akik visszaélnék a legszentebb nemzeti érzéssel: a hazafiasággal. Megdöbbentő és lesújtó bírálat esendült ki az egyházfő szavaiból, amikor a Haza legnagyobb ellenségeinek bélyegezte ezeket a „csábító”-kat, akár milyen hazafias szövegeket hangoztatnak is. Jó volna megszívlelni ezt a figyelmeztetést és megfogadni a hercegprímás intő szavait, főként azoknak, akik „félrevezetik az ingatag néptömegeket”. Tudjuk azonban, hogy éppen ők nem hallják és nem hallgatják meg, hanem azt fogják világgá kürtölni, hogy egész másfelé keresendők azok a bizonyos „csábítók”, nem az ő soraikban.

Mindegy: a hercegprímás ítéletet mondott és ez az ítélet egyszer mégis lesújt „a Haza legnagyobb ellenségei”-re.

A magyar politikai

propaganda mindig akkor kapott szárnyat — mondotta Antal István nemzetvédelmi propagandaminiszter, a debreceni Nyári Egyetemen —, amikor a szabadság kérdése állott nemzeti életünk középpontjában. De aztán, a szakember tárgyilagosságával megmintázta az érem másik oldalát is, mondván: „a kártevő propaganda is gyakran érvényesült a magyar történelemben. Idegen hatalmi törekvések idején nem egyszer idézett elő a tudatos bomlasztás belső harcokát.” A mélyenszántó előadás igazságait Zrinyi, Rákóczi, Széchenyi és Kossuth munkásságával illusztrálta. Nem szoktunk ok nélkül és könnyen lelkesedni. A legszembetűnőbb mondatok se tűszelnek meg bennünket, ha nem érezzük ki belőlük az igazságot. Éppen ezért kétsze-

res elégtétellel üdvözöljük a minisztert debreceni beszéde után, mint aki a huszonnegyedik órában figyelmeztet a nemzetet a *becsületes magyar propaganda és a kártevő, tehát nem-magyar propaganda közti különbségre*. Szórol-szóra úgy igaz, hogy szárnyat, izmos és tisztacsillós szárnyat akkor kapott a magyar propaganda, amikor a szabadság kérdése állott nemzeti életünk középpontjában. De éppoly igaz az antithézis, amely szerint „idegen hatalmi törekvések idején nem egyszer idézett elő a tudatos bomlasztás belső harcokát.”

A miniszter beszéde nemcsak figyelmeztetés, hanem felhívás minden igaz magyarhoz, hogy ne szé-

düljön meg a kártevő propaganda bomlasztó hatása alatt. De intés és figyelmeztetés arra vonatkozólag is, hogy a magyar propaganda napjainkban azért kap szárnyat, mert újra a magyar szabadság kérdése áll nemzeti életünk középpontjában.

Az elvetélt történetíró,

akinek egyébként sincs szerencséje „tudományos” munkáikodásával, egyetlen alkalmat sem mulaszt el, hogy jól oda ne mondogasson egykori bálványának, mai ellenfelének. Ebben a buzgalmában azután egyáltalán nem fukarkodik a jelzőkkel. Azt is mondhatnók: elevenebb és színesebb lesz írásmódora, amikor

Hídvéghy Ferenc riportja:

Látogatás a százéves Lánchidnál

Száz évvel ezelőtt, 1842 augusztus 24-én rakták le Széchenyi Lánchidjának alapkövét, amelynek 130 mázsás kövel elzárt üregébe arany-ezüstpénzt és törangu személyek aláírásával ellátott oklevelet helyeztek

Annak az épületnek ablakából nézem a jubiláló Lánchidat, ahonnan most száz éve Széchenyi István gróf, a hid életrehívója indult el régi kedves álma, a Lánchid alapkövetélti ünnepségére. Ma a főkapitányság hivatalai vannak az ódon épületben, az egykori Európa-szállóházban, mely arról volt nevezetes, hogy itt lakott Széchenyi István. A legnagyobb magyar 1842 augusztus 24-én reggel is innen indult el a nevezetes ünnepségre.

Talán ugyanezen az utvonalon ment a Dunapartra most száz éve, amelyen én lépkedek, hogy meglátogassam a csendben jubiláló Lánchidat.

A hídra lépve megállok a kőoroszlán alatti emléktáblánál, mely aranybetűkkel hirdeti:

V. Ferdinánd király ország-lása alatt gróf Széchenyi Istvánban támadt a gondolat Buda és Pest városokat Lánchiddal összekapcsolni s a nagy hazafi ezen órási mű kivételére báró Sina Györggyel egyesült, ki is József főherceg Magyarország nádora, mint az országos küldöttség elnökevel, az 1840. XXXIX. t. ez. által helybenhagyott szerződést kötvén, annak alapján még báró Rothschild Salamon és kapriorai Wodianer Sámuel József esatlakozták a vállalkozáshoz.

Az építvány Tjerner Clark Vilmos angol mérnök tervét szerinti, helyettese: Clark Ádám mérnök által tíz év alatt vitelt véghez és a hid 1849. nov. 21-én adatott át a nyilvános közlekedésnek.

Isten áldása legyen e művön és alapítóinak emlékezte éljen a hazában.

A legnagyobb magyar terve, hogy „Buda és Pest városokat Lánchiddal kapcsolja össze”, heves ellenzésekre talált. A leggyakoribb érv a hid ellen az az aggodalom volt, hogy a hid pillérje akadályozni fogja a víz lefolyását és a Duna előtti Pest és Buda partjait.

Széchenyi hosszú éveken keresztül harcolt ilyen és ehhez hasonló ellenvetésekkel, de nem csüggesztette el őt honfitársainak makacssága és rövidlátása. 1829-ben tervének nagy segítőitarsa akadt József nádor személyében, aki megértéssel karolta fel Széchenyi törekvéseit. 1832-ben megalakult a *Budapesti Hídvégység*. Ilyen előzmények után utazik Széchenyi Angliába, ahol az ilyenfajta hidakat tanulmányozza.

Tjerner William Clark, akit Széchenyi meghív Budapestre, elkészíti a Lánchid terveit, az építkezés végrehajtója pedig Clark Ádám, a későbbi Duna-szabályozás megindítója és a budai alagút tervezője és építés vezetője lett.

A Lánchid megépítésére előirányzott kétmillió forint összehozására kölcsönt kellett szerezni. Sina György báró, a bécsi Rothschild és a mult század neves bankárának,

Wodianer Sámuelnek bekapcsolódása biztosította a szükséges tőkét.

1839-ben V. Ferdinánd király jóváhagyta a szerződést a kölcsön ügyében és a következő évben végre megindulhatott a munka

Agyudörgés vezet be az ünnepséget

A munka nagy tempóban haladt, úgy hogy 1842 augusztus 24-én megtörtént a Lánchid alapkövetétele.

A nevezetes eseményt reggel agyudörgés vezette be, majd katonai zenekarok járták le Pest és Buda utcáit, melynek népe hatalmas tömegekben tódult a Dunapartra, hogy tanuja lehessen a nagy pillanatnak. V. Ferdinánd király is elküldte képviselőjét az ünnepségre. Károly főherceg személyében, aki fényes kísérettel jelent meg a hid alapkövetéltén. Az ünnepségen felolvasták a hid keletkezéséről készült okmányt, amelyet a megjelent személyek aláírásukkal láttak el. A neve-

zetes okmányt azután arany és ezüst pénzdarabokkal együtt az alapkö üregébe tették, amelyet egy 130 mázsás kövel fedtek be. Károly főherceg ezután díszes kalapáccsal harcot ütött a kőre. Példáját követék báró Sina György, Széchenyi István, Majláth György országbíró, a hercegprímás és végül hid építője, Clark Ádám. Eljenrívalgás és agyudörgés közepette ért véget a nagyszabású ünnepség. A Lánchid építése ettől kezdve különféle viszonytárságok között folyt tovább. Teltek az évek, közben kitört az 1848-as szabadságharc és gyakori tüntetések, majd később Budavár ostroma akadályozták a hid elkészülését. Ebben az időben merényletet is követtek el Hagyna emberei a hid ellen, mely érzékeny kárt okozott Clark Ádám remekművében, de el nem pusztíthatta. 1849 november 20-án nyitották meg ünnepélyesen a Lánchidat, de Széchenyi, a hid megálmodója, az ünnepségen már nem lehetett jelen. Ebben az időben már a döbblingi elmegyógyintézet lakója volt...

Hol van a Szent Jobb felső része?

Most Szent István napja körül talán nem lesz érdektelen felemlíteni azt a legendát, hogy: Hol van a Szent Jobb felső része? A történelem szerint első nagy királyunk szentélt avatásakor, tehát halála után 45 esztendővel, Szent László királyunk felbontotta Szent István sírját s a nagy királynak teljes épségben talált kezefejét nemzeti ereklyének minősítette. Megőrzésére pedig Bihar megyében megalapította a Szentjobbi Apátságot s emléknapijával a megtalálás napját, május 30-át jelölte meg. A török uralom alatt a Szent Jobb Boszniába került, ott akadtak rá a keresztény kereskedők, akik megváltották és a Domokosok raguzai kolostorába vitték. Erről azonban Magyarországon semmit sem tudtak, csak jóval később akadtak ott reá véletlenül a magyar főurak. Felhívták reá Lipót császár figyelmét, de csak Mária Terézia hozatta el Raguzából 1771-ben és előbb Schönbrunnba vitette, majd Budán az Angol Kisasszonyok főnöknőjének őrzetere bízta. 1882-től pedig a királyi Vár kápolnájában őrzik, abban a gyönyörű és drága ereklyetartóban, amelyet a magyar püspöki kar 1862-ben készítettett.

A bihari megyei Szentjobbi Apátság (melyet valamikor hajdan Szent Jognak neveztek) fennmaradt és a magyar király apostoli jogánál fogva nevezte ki az apátokat. Így kapta jutalmul Ferenc Ferdinánd trónörökös lelki nevelője, Lányi József dr. a tini címzetes püspökség és a nagyváradi kanonokság mellé az aránylag kevés jövedelmű Szentjobbi Apátságot is,

amire, mint ő mondta, éppen a hozzátartozó birtok elhanyagolt-sága miatt jóformán ráfizetett. Lányi a román uralom alatt halt meg Budapesten és a román kormány közbenjárására a pápa a román származású, de Egerben végzett római katolikus lelkész, Pap Józsefet nevezte ki szentjobbi apátnak, aki egyben a váradi kanonokságban is Lányi örökébe lépett.

Pap József szentjobbi apát nagyobb befektetéssel fellendítette az apátság gazdaságát és mikor e sorok írójának erről beszélt 1928 augusztus 28-án, kitért a Szent Jobbra is és a következőket mondta:

— Meggyőződésem szerint, mikor Szent István jobbkezét a szentjobbi apátságon őrizték, még meg volt az egész jobbkar, amit szerintem bizonyít az is, hogy az apátság címerében nemcsak a kézfej, hanem az egész felsőkar is benne van. A legrégebb legenda szerint Szent István sírját szentélt avatásakor, 1083-ban Székesfehérváron felnyitották és meglepetéssel látták, hogy az egész jobbkar hiányzik. Hartvig regensburgi püspök krónikája szerint Mercurius örkanonok volt az, aki a nagy király szent testétől elválasztotta a jobbkezet, magával vitte Bihar megyébe, ahol a mai apátság van s amelynek három évtizeden keresztül ő volt a vezetője. Az apátság mellett egész kis város fejlődött ki. 1241-ben a tatárok elől az apát a bencéspapokkal Raguzába menekült és magával vitte a Szent Jobbot is, ahonnan 1771-ben Mária Terézia parancsára Bécsbe, majd Budára hozták.

Az új rádiók

megrendelhetők és kiváló hangszerek
zavartalanul meghallgathatók és vi-
választhatók a

zenepalotában

Sternberg

hangszergyár
Rákóczi út 60

Az ország legnagyobb és legszebb
zongora-rádió- és gramofontermel.

A Lánchid a magyar állam tulajdonába megy át

A Lánchid pesti hídfőjének bal-
oldalán a következő szövegű emléktáblára öröködik a kőoroszlán:

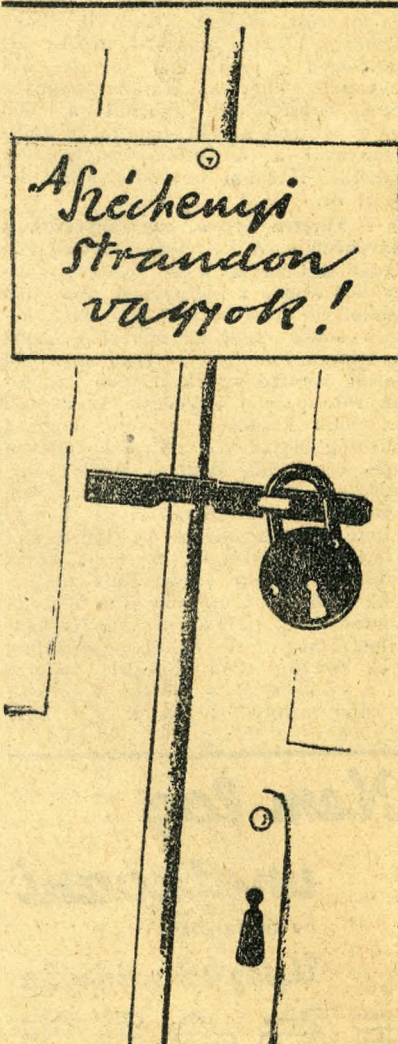
Ferenc József király ország-lása, gróf Andrássy Gyula miniszterelnöksége alatt a nemzet közöhasznának megfelelően, az ország két felét, valamint Buda és Pest fővárosokat összekapcsoló ezen Lánchid az 1870. X. t. ez. alapján kötött és az 1870. XXX. t. ez. által törvényhozásilag jóváhagyott szerződés folytán megváltott és 1870. június 30-án éjjeli 12 órakor minden joggal, szabadalmakkal, jövedelmekkel és tartozékokkal a magyar állam tulajdonába ment át.

Isten áldása lengjen továbbra is e mű és a nemzet felett, mely azt magának megszerzte.

Ugyamilyen emléktábla látható a budai hídfőnél is az oroszlán talpa alatt. Ezzel a táblával azonban még nem ért véget a Lánchidon elhelyezett emléktáblák sora: a hid Buda felőli első pillére fölött koszorúval övezett márványtábla hirdeti:

E helyen szenvedtek vértanuhalált a rémuralom alatt 1919. április 22-én kislódi Hollán Sándor ny. államtitkár és fia, dr. Hollán Sándor államtitkár, a Szent István-rend vitelzei. Nemes egyéniségük, munkás életük, borzalmas végtelük emléket kegyelettel őrzik tisztelőik, kartársaik és minden jó magyar.

Nagy idők tanuja a jubiláló Lánchid, amelynek oroszlánjai némán nézik a Dunát. A hid alatt halkan siklik át egy hajó. Zajtalanul suhan a víz, hogy fel ne ébressze a 100 éves Lánchid mozgalmat multjáról álmodó kőoroszlánokat

Dr. GONDA HENRIKÉ
Dr. TURAI LICHTIG KLÁRA
zsidó leánytanulóotthona
Föld. enc. jó ellátás (kóser konyha), Gondos nevelés, korrepetálás, idegen nyelvtanítás.
Debrecen, Barna-utca 15